

Nichita Stănescu (Martie 2023)

Pe 31 martie se împlinesc 90 de ani de la nașterea lui **Nichita Stănescu**, scriitor și eseist român, ales post-mortem membru al Academiei Române, considerat atât de critica literară cât și de publicul larg drept unul dintre cei mai de seamă scriitori pe care i-a avut limba română. Nichita Stănescu aparține temporal, structural și formal, poeziei moderniste sau neo-modernismului românesc din anii 1960-1970.

Nichita Hristea Stănescu s-a născut la 31 martie 1933, la Ploiești, județul Prahova, mama sa fiind Tatiana Cereaciuchin, membră a unei familii de nobili de origine rusă refugiată în România, iar tatăl, Nicolae Hristea Stănescu, fost țăran devenit meșteșugar și comerciant.

Între anii 1944 și 1952 a urmat Liceul Sf. Petru și Pavel din Ploiești (actualul „Mihai Viteazul”), iar în perioada 1952 – 1957 a urmat cursurile Facultății de Filologie a Universității din București. În anul 1952, în primul an al facultății, s-a căsătorit cu Magdalena Petrescu, marea sa dragoste din adolescență, însă după numai un an cei doi se despart. În anul 1955, Nichita și-a adunat poeziile sale „bășcălioase”, scrise, după propriile sale cuvinte, „fără mamă, fără tată”, într-un volum numit „**Argotice – cântece la drumul mare**”, însă care avea să fie publicat mult după moartea sa, în anul 1992.

În martie 1957, debutează în revistele „Tribuna” din Cluj și în „Gazeta literară”, unde îi sunt publicate trei poezii. În anii 1957 și 1958 este, pentru scurtă vreme, corector și apoi redactor la secția de poezie a „Gazetei literare”, aflată sub direcția lui Zaharia Stancu, iar în anul 1960 îi apare volumul de debut „**Sensul iubirii**”.

În anul 1962 Nichita s-a căsătorit cu poeta și eseista Doina Ciurea, din dragostea celor doi reieșind inspirația poetului pentru volumul **„O viziune a sentimentelor”**, apărut doi ani mai târziu și pentru care Nichita primește, în același an, premiul Uniunii Scriitorilor. În martie 1965 publică volumul de poezii **„Dreptul la timp”**, iar un an mai târziu publică volumul **„11 elegii”**, apărut la Editura Tineretului. În anul 1967, publică nu mai puțin de trei volume – **„Roșu vertical”**, **„Antologia Alfa”**, precum și volumul de poezii **„Oul și sfera”**, iar în anul 1969 publică volumele de poezii **„Necuvintele”**, care primește din nou Premiul Uniunii Scriitorilor și **„Un pământ numit România”**.

În același an este numit redactor-șef adjunct al revistei „Luceafărul”, alături de Adrian Păunescu, iar în anul 1970, publică volumul **„În dulcele stil clasic”** și a doua antologie din opera sa cu titlul **„Poezii”** și deține o rubrică lunară în revista „Argeș”.

În perioada 1970 – 1973, devine redactor-șef adjunct la revista „România literară”, aflată sub conducerea lui Nicolae Breban. În anul 1971 îi sunt traduse în fosta Iugoslavie volumele **„Belgradul în cinci prieteni”** – ediție bilingvă de poezii inedite – și **„Nereci”** („Necuvintele”), iar un an mai târziu publică volumul de poezii **„Măreția frigului”** și primește, pentru volumul de eseuri **„Cartea de recitare”**, pentru a treia oară, Premiul Uniunii Scriitorilor. În anul 1973 publică antologia de poezii de dragoste **„Clar de inimă”**, iar în 1975, este recompensat cu **Premiul internațional „Johann Gottfried von Herder”**. În același an publică antologia **„Starea poeziei”**, pentru care primește un nou premiu al Uniunii Scriitorilor, și devine publicist comentator la revista „România literară”.

La cutremurul din 4 martie 1977, Nichita Stănescu încearcă, în zadar, să-l salveze pe prietenul său Nicolae Ștefănescu, fiind lovit de un zid care s-a prăbușit, suferă un șoc și o paralizie de scurtă durată a părții stângi a corpului, dar care îi va lăsa sechele pe mai departe. Este și perioada în care poetul devine dependent de alcool, apropiatii săi povestind că Nichita consuma mai mult de două sticle de vodcă pe zi, un viciu care, culmea, nu îi crea beția inevitabilă în astfel de cazuri, ci o luciditate aproape nefirească și o efervescentă artistică care conducea spre culmea genialității. Era, probabil „necesarul Pact cu Diavolul”, fără de care mulți dintre artiști nu ar fi atins împlinirea de geniu.

Sumele cheltuite de Nichita pe băutură ajungeau, la câteva zile, la mai mult decât dublul unui salariu lunar obișnuit, însă avea de unde plăti, fiind răsplătit regește pentru contribuțiile lui literare, ajungând, pentru același motiv, și unul dintre favoriții regimului ceaușist. În fapt tot ce câștiga poetul, altfel un om extrem de generos, era cheltuit, nu de puține ori Nichita contribuind cu sume consistente la ajutorarea celor aflați în dificultate.

În anul 1978, publică volumul de poezii „**Epica Magna**”, pentru care primește premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române, iar în anul 1979 îi apare volumul de poezii „**Opere imperfecte**”. În același an, îi apare traducerea în limba bulgară a volumului „**Bazorelief cu îndrăgostiți**”, publicat de Editura Narodna Kultura.

În anul 1980, scriitorul suedez Arthur Lundkvist îl propune Academiei Suedeze pentru includerea pe lista candidaților la Premiul Nobel pentru Literatură, Nichita fiind nominalizat alături de nume mari precum Max Frisch, Jorge Borges, Leopold Sedar Senghorn, laureatul acelei ediții fiind, însă, poetul grec Odysseas Elytis.

În anul 1980 apare, la Casa de discuri Electrecord, discul „Nichita Stănescu – o recitare”, realizat de Constantin Crișan și Augustin Frățilă.

În anul 1982 primește Premiul „Cununa de aur” a Festivalului internațional de poezie de la Struga (Macedonia), și în februarie, același an, moare tatăl poetului. Tot în 1982 îi apare volumul „**Noduri și semne**”, subintitulat „**Recviem pentru moartea tatălui**”, o selecție din tot ce a scris poetul de la ultima sa apariție editorială.

În iulie 1982 se căsătorește cu ultima sa soție, Todorîța Tărăță (Dora), povestea lor de iubire fiind una cu adevărat impresionantă. Atât de mare încât Dora i-a convins chiar pe prietenii poetului să alcătuiască un fel de „conjurație antialcool”, oficializată printr-un act pe care toți și-au pus semnăturile, angajându-se să lupte alături de el împotriva acestui viciu care pusese stăpânire pe Nichita.

Poetul călătorește prin Iugoslavia, apoi într-o deplasare la Focșani, în noiembrie, își fracturează piciorul stâng, întâmplare care îl va imobiliza în casă pentru următoarele șase luni.

La 31 martie 1983, la împlinirea a 50 de ani de viață, poetului i se organizează o sărbătorire națională, și în același an îi apare volumul „**Strigarea numelui**”, la Editura Facla.

La 9 decembrie 1983, participă la o nuntă a unor prieteni la Turnu Severin, însă din cauza consumului exagerat de alcool, la 12 decembrie suferă o criză puternică de ficat. Este dus cu Salvarea la Spitalul Fundeni, însă a doua zi, pe 13 decembrie 1983, Nichita Stănescu trece la cele veșnice, la doar 50 de ani. Ultimele sale cuvinte au fost: „Respir, doctore, respir”. Anunțul oficial spunea că poetul a murit în urma unui stop cardio-respirator, însă la autopsie s-a descoperit că ficatul său era aproape inexistent.

În anul 1985 apare volumul inedit „**Antimetafizica, Nichita Stănescu însoțit de Aurelian Titu Dumitrescu**”, la Editura Cartea Românească, iar în anul 1990, Nichita este ales membru post-mortem al Academiei Române. În anul 2001,

Editura bulgară Zaharie Stoyanov din Sofia publică, în colecția Ars Poetika, **„O viziune a sentimentelor”**, în traducerea lui Ognean Stamboliev, volum care a primit premiul Uniunii Traducătorilor din Bulgaria.

În decembrie 2008, la împlinirea a 25 de ani de la dispariția poetului, Editura Casa Radio anunța apariția unei noi ediții a **„Cărții vorbite”**, de Nichita Stănescu, un audiobook ce reunește 57 de poeme rostite la Radio, între anii 1964 și 1983. Albumul a apărut în condiții grafice de excepție și oferă cititorilor, alături de textul poemelor (prezentate de regretatul critic Al. Condeescu) și ilustrațiile originale, privilegiul unic de a asculta vocea poetului, așa cum o păstrează Fonoteca Radio.

